

Új színházépületek Európában

Harpa Koncertterem és Konferenciaközpont, Reykjavík

Reykjavík keleti kikötője és a fővárost a tengerrel összekötő út egy átfogó rehabilitációs terv keretében újul meg az utóbbi években. Ennek részeként épült meg a tengerparton, a régi kikötőnél Izland legújabb nevezetessége, a Harpa koncertterem és konferenciaközpont (építészek: Henning Larsen Architects,

Fotók: Paul Aguraiuja, Karlf Luik

Studio Olafur Eliasson, Batteríð Architects). A 2011-es megnyitó óta a koncertterem híre – és az épület képei – bejárták a világot; számos kitüntetés mellett 2013 őszén elnyerte az Európai Unió legjobb kortárs épületének járó Mies van der Rohe díját is.

A komplexum négy nagy csarnokot foglal magában. A tömbök súlyos, aszimmetrikus alakzatban borulnak rá a földszintes előcsarnokra, hatalmas hegytömböket formálnak, felidézve a sziklás izlandi tengerpart hangulatát; ez a tömbszerűség izgalmas kontrasztban áll a szabálytalanul hullámzó sávokban, megtört vonalakban sorakozó, több mint ezer darab tizenkétszög alakú, háromdimenziós üveghasábból álló homlokzattal, ami a környezet minden fényét kaleidoszkópként, más és más színárnyalatban töri meg. A vibráló látványt nyújtó homlokzat a dán-izlandi származású világhírű építész és tájépítész, Olafur Eliason elképzelése nyomán készült. A folyton változó nappali fények az előcsarnokot is színes fényjátékkal telítik. A homlokzat többi ré-

sze és a tető egymásba ékelődő felületei is ezt a geometriai rendszert viszik tovább.

Az épület óriási, 29 000 m²-es alapterülete egyszerre több zenei eseményt tud befogadni. A legnagyobb koncertterem mintegy 1700 férőhelyes, világszínvonalú felszereltséggel, itt rendezik meg a nagy koncerteket, opera-előadásokat. Egy kisebb terem 520 nézőnek ad helyet, mozgatható színpad szolgálja ki, itt kisebb zenei események, jazz-estek, fogadások zajlanak. A termet minden irányban a tengerre és a városra néző erkélyek veszik körül. Közvetlenül összenyitható egy má-

sik, 325 ülőhelyet befogadni képes teremmel, nagyobb eseményekre a kettő egyetlen nézőteret tud alkotni; színházi előadásokra is alkalmas, ilyenkor 840 ülőhelyet tudnak kialakítani. A legkisebb terem 195 férőhelyes, ebben szólóesteket, előadásokat tartanak. A termek ADB Warp reflektorokkal és ETC Congo fénypultokkal vannak felszerelve.

A Harpa 2011 májusában nyílt meg, azóta az Izlandi Szimfonikus Zenekar és az Izlandi Opera állandó otthona, de a legkülönbözőbb zenei műfajokat és stílusokat is befogadja. Koncerteket, zenei programokat, ta- ➤

› lálkozókat, konferenciákat rendeznek itt, ezenkívül étterem és kávézó, zeneműbolt és ajándéktárgyak butikja működik benne. Az akusztikát, a hangszigetelést és a színpad- illetve hangtechnikát az észak-amerikai Artec Consultants tervezői alakították ki.

<http://en.harpa.is>

A lisszaboni Thália Színház átalakítása

Lisszabon nemrég átadott színháza, a Thalia 1843-ban épült neoklasszicista stílusban. Eredetileg grófi magánszínház volt, a tulajdonos Farrobo gróf kastélyával és parkjaival szemben, különlegesen gazdag díszítéssel, ara-

2008-ban a portugál kormány megbízásából kezdődött az épület többfunkciós intézménnyé alakítása. Két portugál építész, Gonçalo Byrne és Barbas Lopes irodája tervei alapján a palota bejárata megmaradt, illetve újjáépült az eredeti állapotában. A mögötte álló színházi tömb maradványai köré pedig egy vékony, terrakotta színű betonháj került, és egy üvegpavilonnal kiegészítve ma előadások, művészeti események befogadására szolgál. A nézőtér és a 23 méter magasságú színpad megtartotta eredeti tömegét, belül a falak romjait érintetlen – természetesen konzervált – állapotban meghagyták, lenyűgöző díszletként állnak a térben. Minimális technikai felszerelés beépítésével egy hatalmas arénatér keletkezett, ahol kiállítások, koncertek, nagyobb közönséget befogadó rendezvények, tévéközvetítések kapnak helyet. A neoklasszicista épülettömeghez csatolt új szárnyban, az üvegházban fogadásokat tartanak, és egy kávézó működik.

Az átalakítással létrejött színház igazi közösségi intézmény lett, régi és új értékeit ötvöző kulturális központ. Az utca felé az eredeti neoklasszicista oszlopcsarnok újjáépítésével historikus szépségű homlokzat, már-

nyozott faburkolattal, hatalmas velencei tükörökkel és csillárokkal. 1862-ben porig égett, majd tulajdonosa teljesen elszegényedett, és a színháznak százötven éven át csak a romjai álltak az egyre terjeszkedő főváros egy csendes negyedében, a városi állatkert szomszédságában.

vány színxekkel és finoman faragott oszlopfőkkel, mögötte homogén tömb, az építészeti részletek teljes hiányával, belül pedig a kettő összehatását impozáns térélménnyé emelő, kortárs előadásokra alkalmas játéktér.

<http://arqa.com/en/architecture/teatro-thalia.html>

No99 Szalmaszínház, Tallinn

Európa egyetlen szalmabálából épült színháza mindössze fél évig állt Tallinn közepén. 2011-ben épült, kifejezetten arra a célra, hogy Tallinn, mint Európa Kulturális Fővárosa, azon a nyáron néhány különleges programot itt rendezhessen meg. Építészei, az észti Salto Architects csapata (Maarja Kask, Karli Luik, Ralf Lööke és Pelle-Sten Viiburg) részint művészi installációt terveztek, részint egy csarnokot, amely megfelelő akusztikai körülmények között 430 négyzetméteren egy közös terű színpadot és nézőteret tud befogadni. A szalmaszínház ötlete Ene-Liis Semper és Tiit Ojasso, a 2004-ben alakult No99 alternatív színtársulat rendezőpárosának kezdeményezéséből származott, akiket hangsúlyozottan az érzékek szerepére építő előadásai révén évek óta a legjobb észti színházi rendezők között tartanak számon.

Az ideiglenes színház a hajdani barokk stílusú földvár, a Skoone-bástya tetején épült. A 20. század elején a bástyát városi kertként kezdték használni, majd a szovjet időszakban a civilektől elzárt elit pihenőrésszé lett a szovjet haditengerészet tisztjei számára, mellette nyári faszínház épült, a tetején szépen gondozott parkot alakítottak ki. A faszínház leégett, majd hamarosan kivonultak Észtországból a szovjet csapatok; az erődítmény két évtizeden át funkció nélkül, lezárva pusztult a város közepén. A Szalmaszínház megépítése így a város egyik fájó pontját gyógyította, ideiglenes használata által felmutatva a területben rejlő lehetőségeket.

Az egyterű csarnoképület téglalap alakja pontosan azon a helyen áll, ahol egykor a haditengerészet tragikus sorsú faszínháza; a néhai színházhoz fölvezető lépcső lett most a Szalmaszínház fedett bejárója és előcsarnoka. A feljáróba kisebb könyvesboltok, programirodák telepedtek. Az épület körül városi parkot alakítottak, pihenésre és kikapcsolódásra szolgáló tereptárgyakkal: egy óriási méretű sakkasztalt, pingpongasztalt, hintákat, homokozót, egy közösségi kemencét – csupa olyan eszközt, ami a városlakók nemfogyasztói típusú szabadidős együttlétét szolgálja.

Az épület, egyetlen nagy, tagolatlan tömb, feketére festett vakolatlan szalmabálák sűrű tömege, amely szinte a park fölött lebeg; az egykori lépcső fölött lenyúló „farka” játékosan cikcakk formában lépked lefelé a város irányában. A szalmabála hagyományos építőanyaga igen ritkán szolgál közösségi tereket, és a kortárs építészet sem fedezte föl még nagyvonalú, elegánsan formált kompozíciók kialakítására. Megerősítésként egy könnyűacél rácsszerkezet tartja a bálafalakat, ez szintén egyedi innováció. Mivel az épület

ideiglenes célra készült – mindössze hat hónapig állt, a szezon végén, 2011 novemberében elbontották –, nem kapott olyan szigetelést, amit a hagyományos szalmabála házakon alkalmaznak; ezáltal viszont a szalma

nyers felülete a kortárs építészetben alig tapasztalható, különleges taktilis élményt nyújtott.

http://pohuteater.no99.ee/straw_theatre
Götz Eszter